

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

Hantering vid felaktiga utbetalningar

Vid en felaktig utbetalning ska Kronofogden agera för kundens bästa och se till att eventuell skada minimeras.

Kronofogdens skyldighet vid felaktig utbetalning

Om Kronofogden gör en felaktig utbetalning på grund av ett rent förbiseende uppkommer dels en redovisningsfordran på myndigheten för den som har rätt till pengarna, dels en återkravsfordran för Kronofogden på den som felaktigt mottagit pengarna.

Kronofogden ska omgående reglera den uppkomna fordran på myndigheten genom att fullfölja sin skyldighet att registrera, fördela och utbetala pengar rätt. Om det behövs ska myndigheten skjuta till av sina anslagsmedel för att reglera redovisningsfordran.

Återkrav

Kronofogden ska kräva tillbaka pengar som utbetalats till fel mottagare genom att skicka en begäran om återbetalning. Om frivillig återbetalning inte sker övergår begäran om återbetalning till att bli en fordran som ska hanteras enligt de principer som gäller för statliga fordringar.

Kronofogden ska återkräva en felaktig utbetalning oavsett om betalningen har fördelats i ett utskömningsmål eller inte. Den gäldenär vars mål berörs behöver inte höras innan en frivillig återbetalning från sökanden hanteras.

Om pengar felaktigt fördelats och utbetalats i ett allmänt mål kan Kronofogden, såsom företrädare för staten, frivilligt avstå från pengarna. Detta gäller med undantag för sådana allmänna mål där utbetalning skett till debiterande myndighet. För dessa myndigheter måste krav på återbetalning ställas. Kronofogden kan också frivilligt avstå från pengar som gått till betalning av grundavgift.

Beslut i detta ärende har fattats av undertecknad rättschef efter föredragning av verksjuristen Erika Karlsson. I den slutliga handläggningen har även tf. enhetschefen Jens Västberg och tf. enhetschefen Christina Sundblad deltagit.

Ulrika Lindén
rättschef

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

Rättslig promemoria**1 Sammanfattning**

Kronofogden ska utan dröjsmål hantera inkomna betalningar i utsökningsmål korrekt och registrera, fördela och betala ut pengarna till den som är berättigad mottagare. Denna skyldighet kvarstår även när myndigheten på grund av rent förbiseende, t.ex. på grund av en felkoppling eller förväxling av besluts- eller målnummer, person- eller kontouppgifter etc., hanterat inbetalningen fel och betalat ut pengar till fel mottagare. Om Kronofogden har gjort en felaktig utbetalning ska myndigheten agera för kundens bästa och se till att eventuell skada minimeras.

Det är inte en felaktig utbetalning i nu avsedd mening om:

- utbetalningen sker till fel mottagare på grund av en felaktig bedömning i utsökningsmålet eller
- återgång kan och ska ske inom ramen för utsökningsbalkens bestämmelser.

När Kronofogden hanterat en inbetalning fel och gjort en felaktig utbetalning uppkommer en redovisningsfordran på myndigheten motsvarande det belopp som hanterats fel. Kronofogden ska omgående reglera den uppkomna fordran på myndigheten genom att fullfölja sin skyldighet att registrera, fördela och utbetala pengar rätt. Om det behövs ska myndigheten skjuta till av sina anslagsmedel.

Vidare uppkommer en återkravsfordran på mottagaren av den felaktiga utbetalningen. Kronofogden har rätt att kräva tillbaka den felaktiga utbetalningen med stöd av principen om *condictio indebiti* och ska göra det genom att skicka en begäran om återbetalning. Om frivillig återbetalning inte sker övergår begäran om återbetalning till att bli en fordran som ska hanteras enligt de principer som gäller för statliga fordringar. Det krävs en exekutionstitel i myndighetens namn för att kunna utsöka felaktigt utbetalda pengar.

Återkrav ska göras oavsett om den felhanterade inbetalningen har fördelats i ett utsökningsmål eller inte. Om pengarna blivit fördelade och utbetalade i fel utsökningsmål, och frivillig återbetalning sker, ska återbetalningen behandlas som ett frivilligt avstående av pengar från borgenären och beloppet i målet höjas i motsvarande mån. Den gäldenär vars mål berörs behöver inte höras innan en frivillig återbetalning sker och hanteras, men ska underrättas om de åtgärder som vidtagits i utsökningsmålet.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

Om en felaktig utbetalning har gått till betalning i ett allmänt mål har Kronofogden möjlighet att, i egenskap av företrädare för staten, avstå från betalningen. Detta gäller med undantag för de allmänna mål där utbetalning skett till debiterande myndighet eftersom Kronofogden i dessa situationer inte förfogar över pengarna. I de situationerna måste Kronofogden vända sig till berörd myndighet med en begäran om återbetalning.

Kronofogden har också möjlighet att avstå pengar som efter en felaktig utbetalning har mottagits för betalning av grundavgift.

2 Bakgrund, frågeställning och syfte

Ett av Kronofogdens huvuduppdrag är att hantera och förmedla inbetalda pengar i dispositiva utsökningsmål. Det händer dock att myndigheten av rent förbiseende hanterat inbetalningar fel och registrerar, fördelar och betalar ut pengarna i fel mål eller till fel mottagare. Utsökningsbalken tillhandahåller i viss mån rättsmedel för sådana situationer så att berörda parter ska kunna ta tillvara sin rätt, exempelvis genom överklagande. I praktiken är dock dessa rättsmedel inte alltid användbara för parterna. Vidare kan inte Kronofogden nyttja rättsmedlen. Dessutom är Kronofogden skyldig att redovisa pengar som flutit in till myndigheten i utsökningsmål till den som har rätt till pengarna och denna skyldighet kvarstår oavsett om myndigheten har kvar de inbetalda pengarna eller inte.

Den som idag drabbas ekonomiskt av att Kronofogden gjort en felaktig utbetalning tillerkänns ett skadestånd. Återkrav mot den mottagit en felaktig utbetalning riktas inte i alla situationer.

Dagens ordning är inte tillfredsställande. De formella förutsättningarna för att utge skadestånd är inte alltid uppfyllda vid en felaktig utbetalning. Vidare ligger det utanför ett beslut om skadestånd att förordna hur den skadelidandes ersättning ska användas för att på så sätt komma tillrätta med felaktigheter som uppstått i ett utsökningsmål på grund av den felaktiga hanteringen. Därtill bör Kronofogden regelmässigt göra återkrav vid felaktiga utbetalningar eftersom huvudprincipen är att alla statens fordringar ska drivas in oavsett storlek.

Det finns på grund av ovan ett behov att inom Kronofogden förtydliga vad som gäller i situationer då myndigheten av förbiseende hanterat en betalning felaktigt på så sätt att det har fått till följd att en annan person än den betalningsberättigade har fått pengarna, samt hur myndigheten då ska agera. Följande frågor behöver besvaras:

- Vilka situationer är att anse som felaktiga utbetalningar?
- Vilka skyldigheter har Kronofogden beträffande in- och utbetalningar?

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

- Hur ska Kronofogden agera vid felaktiga utbetalningar?
- Kan Kronofogden återkräva en felaktig utbetalning?
- Kan återkrav göras av en felaktig utbetalning som fördelats i ett utskökningsmål?
- Kan Kronofogden, i rollen som borgenärsföreträdare, avstå från betalning i allmänna mål respektive betalning för grundavgift?

Syftet med detta ställningstagande är att klargöra hur Kronofogden ska agera när en betalning hanterats felaktigt och fått till följd en felaktig utbetalning. Härigenom skapas en rättssäker och enhetlig hantering inom myndigheten när sådan felaktighet sker.

3 Gällande rätt m.m.

Hantering av in- och utbetalningar

Kronofogden ska registrera enskilda mål i utsköknings- och indrivningsdatabasen samt föra dagbok i varje mål. Uppgifter om bl.a. betalning ska registreras i dagboken, se 1 kap. 5 § utskökningsförordningen och 2 kap. 5 § lagen (2001:184) om behandling av uppgifter i Kronofogdemyndighetens verksamhet (KFMdbL).

Myndigheten är vidare skyldig att följa god redovisningssed, 6 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring (bokföringsförordningen). Kontanta in- och utbetalningar ska enligt 9 § bokföringsförordningen bokföras senast påföljande arbetsdag, och andra ekonomiska händelser så snart det kan ske. Ekonomiska händelser får bokföras senare om det finns särskilda skäl och det är förenligt med god redovisningssed.

Kronofogden ska enligt huvudregeln i 13 kap. 1 § utskökningsbalken (UB) och 13 kap. 3 § utskökningsförordningen (1981:981) redovisa inbetalda pengar i mål om utmätning inom två veckor, om inte hinder möter eller särskilda skäl föreligger. Redovisningsskyldigheten kvarstår även om myndigheten betalat ut pengarna till fel person eller slarvat bort pengarna på annat sätt (se bl.a. JO:s beslut 2019-03-25 dnr 7094-2018).

En betalnings effekt i utskökningsmål

Verkställighet får inte ske i ett utskökningsmål om en gäldenär visar att denne har fullgjort sin betalningsskyldighet, 3 kap. 21 § UB.

En utmätningssökande får förmånsrätt genom utmätningen. När gäldenären gör frivillig inbetalning får sökanden förmånsrätt när medlen betalas in till Kronofogden, se 8 § förmånsrättslagen jämförd med 4 kap. 28 § UB.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

Återgång på grund av domstolsbeslut

Om en exekutionstitel upphävs ska sökt verkställighet omedelbart ställas in och vidtagna åtgärder för verkställighet ska så långt som möjligt återgå, 3 kap. 22 § första stycket UB. Av andra stycket framgår att Kronofogden på begäran kan utsöka vad borgenären ska betala tillbaka.

Om ett beslut om fördelning eller utbetalning ändras ska Kronofogden på begäran utsöka vad som ska betalas tillbaka, 13 kap. 20 § UB.

Ett utbetalningsbeslut kan överklagas inom tre veckor från beslutet. Svaranden kan dock överklaga ett sådant beslut inom den tid inom vilken utmätningsbeslutet ska överklagas om den tiden löper ut senare, 18 kap. 7 § UB.

Återkrav

Sökanden i allmänt mål företräds av Kronofogden, 2 kap. 30 § UB.

En felaktig betalning ska som huvudregel betalas tillbaka enligt principen om *condictio indebiti*. I undantagsfall kan dock omständigheterna tala för att mottagaren i stället ska få behålla felaktigt utbetalda pengar. Så kan vara fallet om:

- pengarna har mottagits i befogad god tro och
- mottagaren, i fortsatt befogad god tro, på något sätt har inrättat sig efter betalningen (t.ex. förbrukat pengarna) och
- det vid en allmän intresseavvägning framstår som motiverat att låta mottagaren behålla meden.

Vid bedömningen av om dessa rekvisit föreligger i den enskilda situationen spelar en rad andra faktorer in, bl.a.:

- om utbetalaren varit oaktsam (principen att den som haft bäst möjlighet att överblicka situationen får stå risken för det som hänt),
- om utbetalaren inte snarast efter att felet upptäckts underrättat mottagaren och därigenom försatt denne i ond tro (passivitet kan utesluta återkrav),
- om det är staten som gjort fel i ett system som staten kontrollerar.

Det räcker inte med att en av dessa faktorer föreligger för att ett återkrav ska vara uteslutet, utan en helhetsbedömning måste göras i varje enskilt fall.

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

Den centrala lagstiftningen kring Kronofogdens fordringar är förordningen (1993:1138) om hantering av statliga fordringar, med tillhörande föreskrifter från Kammarkollegiet (KAMFS 2006:1).

4 Kronofogdemyndighetens bedömning

4.1 Kronofogdemyndighetens skyldigheter vid felaktig utbetalning

4.1.1 Felaktig utbetalning

Det är inte alla situationer i vilka Kronofogden betalat ut pengar till fel mottagare som ska betraktas som en felaktig utbetalning i nu avsett hänseende. Med en felaktig utbetalning avses i denna promemoria en utbetalning som på grund av rent förbiseende görs till fel mottagare, exempelvis på grund av felhantering av betalning i form av felkoppling eller förväxling av besluts- eller målnummer, person- eller kontouppgifter etc. vid in- och/eller utbetalningstillfället.

Det är inte en felaktig utbetalning så länge Kronofogden har följt utsökningsbalkens bestämmelser om när utbetalning får ske. I dessa situationer ska återgång när en exekutionstitel upphävs eller ändras hanteras inom ramen för utsökningsbalkens bestämmelser, 3 kap. 22 § UB. Detsamma gäller om en utmätning upphävs eller ändras och efterföljande fördelning och utbetalning upphävs, 13 kap. 20 § UB.

Det är inte heller en felaktig utbetalning om utbetalningen sker till fel mottagare på grund av att Kronofogden har gjort en felaktig bedömning om vem som har rätt till pengarna i utsökningsmålet. Då är det bedömningen och beslutet som är felaktiga och utbetalningen är då korrekt utifrån det beslut som fattats. Kronofogden har i dessa situationer ett förvaltningsrättsligt ansvar att informera berörda parter om möjligheten att överklaga så att de kan tillvarata sin rätt inom överklagandetiden. De eventuella negativa konsekvenser en sådan utbetalning för med sig ska prövas inom ramen för statens frivilliga skadereglering.

Om Kronofogden har gjort en utbetalning utan stöd i utsökningsbalken, t.ex. utbetalat pengar trots att exekutionstiteln inte vunnit laga kraft när så krävs, blir det fråga om en felaktig utbetalning som inte kan hanteras inom ramen för utsökningsbalkens bestämmelser om återgång. Detsamma gäller om en åtgärd vidtas efter det att en exekutionstitel redan undanröjts, t.ex. om Kronofogden utbetalar pengar till fel part efter att en ny exekutionstitel meddelats. Det måste då bedömas om felaktigheten uppstått på grund av ett rent förbiseende eller på grund av en felaktig bedömning. Orsaken till att utbetalningen gjordes till fel mottagare måste bedömas i varje enskilt fall och efterföljande hantering, dvs. om Kronofogden får anses ha en omedelbar redovisningsskyldighet eller om eventuell

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

ersättning ska utgå först efter en skadeståndsprövning, måste anpassas efter orsaken till felaktigheten.

4.1.2 Kronofogdens skyldighet vid in- och utbetalningar

Kronofogden är skyldig att registrera betalning i berört mål. Bokföring ska ske påföljande arbetsdag om det är fråga om kontant betalning och så snart som det kan ske vid övriga ekonomiska händelser. Om Kronofogden inte följer reglerna om registrering och bokföring får det konsekvenser i utmätningmålet som är negativa. För gäldenären kommer en felaktig skuld att kvarstå, vilket innebär att det förekommer felaktiga uppgifter i Kronofogdens register. Detta kan i sin tur få till följd att beslut om utmätning verkställs även i den del betalning medfört hinder mot verkställighet, jfr 3 kap. 21 § UB. En felaktig uppgift om skuld kan också leda till skadeståndsskyldighet för s.k. registerskada. Sker dessutom utmätning på grund av felaktig uppgift om skuld kan skadeståndet bli högre.

Kronofogden ska vidare redovisa pengarna i rätt tid till den part som har rätt till de inbetalda pengarna enligt utsökningsbalkens och utsökningsförordningens bestämmelser. Om redovisning inte sker i rätt tid får detta negativa konsekvenser för den berättigade mottagaren av pengarna, eftersom denne inte får tillgång till sina pengar i tid.

Kronofogdens skyldigheter enligt ovan kvarstår oavsett om pengarna finns kvar i rätt utsökningsmål eller inte. Det innebär att myndighetens skyldighet att registrera och bokföra en betalning korrekt kvarstår även om myndigheten av förbiseende hanterat en betalning fel som fått till följd en felaktig utbetalning. Därtill kvarstår Kronofogdens skyldighet att redovisa pengar som flutit in till myndigheten i ett utsökningsmål till den som har rätt till pengarna i enlighet med utsökningsrättens redovisningsregler. Redovisningsskyldigheten enligt utsökningsrätten får till följd att det vid en felaktig utbetalning uppkommer en fordran på myndigheten enligt allmän förmögenhetsrätt motsvarande det belopp som hanterats fel.

Kronofogden ska omgående reglera den uppkomna fordran på myndigheten genom att fullfölja sin skyldighet att registrera, fördela och utbetala pengar rätt. Om det behövs ska myndigheten skjuta till av sina anslagsmedel för att reglera den uppkomna redovisningsfordran.

För egen räkning har Kronofogden rätt att kräva tillbaka felaktigt utbetalda pengar från mottagaren (se avsnitt 4.2). Om myndigheten tar av anslagsmedel för att reglera skulden är det viktigt att den interna bokföringen ger en rättvisande bild av vad som förevarit. En eventuell kostnad för Kronofogden måste kunna härledas

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

och synas där den uppstått, om pengarna inte kan fås tillbaka genom återkrav och fordran därför avskrivs.

4.2 Återkrav vid felaktig utbetalning

4.2.1 Möjligheter till återkrav

I situationer då Kronofogden av rent förbiseende betalat ut pengar till fel mottagare, inom eller utom ett utsköningsmål, saknas stöd för Kronofogden att häva fördelning och utbetalning och på så sätt återkräva pengarna enligt utsköningsbalken. Kronofogden har i en sådan situation rätt att kräva tillbaka utbetalningen från den som felaktigt mottagit betalningen med stöd av principen *condictio indebiti*.

Condictio indebiti är en civilrättslig princip för återkrav. Huvudregeln vid *condictio indebiti* är att den som av förbiseende betalat ut ett belopp till någon som inte är berättigad till pengarna som huvudregel har rätt att kräva tillbaka beloppet. I fordringshänseende medför detta att en fordran uppkommer på mottagaren i samband med den felaktiga utbetalningen. Denna fordran kan och ska Kronofogden försöka få betalt för, precis som vilken fordran som helst som myndigheten har på någon.

För att kräva tillbaka en felaktig utbetalning ska Kronofogden skyndsamt skicka ett brev med en begäran om återbetalning till mottagaren. I brevet ska det finnas information om orsaken till att Kronofogden begär tillbaka pengarna, sista dag för betalning och vad som händer om personen inte betalar. Det är viktigt att det går att identifiera vilken betalning det handlar om. Brevet ligger sedan till grund för Kronofogdens fortsatta hantering av fordran.

Om frivillig återbetalning inte sker övergår begäran om återbetalning till att bli en fordran som ska hanteras enligt de principer som gäller för statliga fordringar och för att kunna utöka felaktigt utbetalda pengar krävs en exekutionstitel.

Hantering av frivillig återbetalning av pengar som fördelats och utbetalats i ett utsköningsmål

Utsköningsmål är dispositiva vilket innebär att det är parterna själva som bestämmer över målet. Om en sökande frivilligt återbetalar en felaktig utbetalning bör det ses och hanteras som ett avstående av pengar i utsköningsmålet. Vid en frivillig återbetalning ska således utsköningsmålet och fordran däri höjas i motsvarande mån. En frivillig återbetalning är en handling som sker efter den felaktiga utbetalningen, dvs. i tiden efter fördelnings- och utbetalningsbeslut. Det är således ett efterkommande rättsfaktum som sker i utsköningsmålet och som

Beslutad av
Ulrika Lindén
Dokumentägare
Ulrika Lindén
Gäller fr.o.m.
2019-06-01

Kronofogdemyndighetens ställningstagande

Ansvarig organisation	Nr
Kronofogdemyndigheten	1/19/VER
Beslutsdatum	Dnr
2019-05-29	840 13567-19/121
Ny	

föranleder nya bokföringsåtgärder. En frivillig återbetalning innebär därför inte att fördelnings- och utbetalningsbeslut i utskökningsmålet ändras eller upphävs.

Den gäldenär, vars mål felaktigt tillförts och fördelats pengar, påverkas av om sökanden gör en frivillig återbetalning eftersom det får till följd att skuldbeloppet i utskökningsmålet höjs. Gäldenären har dock ingen berättigad förväntan på att få del av de felaktigt tillförda medlen för betalning av sina skulder. Denne behöver därför inte höras innan en sökande avstår från pengar och det hanteras. Gäldenären bör dock på förvaltningsrättsliga grunder underrättas om vilka åtgärder som vidtagits i dennes utskökningsmål på grund av Kronofogdens felaktiga hantering.

Allmänna mål och grundavgifter

Om en felaktig utbetalning har gått till betalning i ett allmänt mål har Kronofogden, i egenskap av företrädare för staten, möjlighet att avstå från pengarna. Detsamma gäller om Kronofogden erhållit betalning av grundavgift genom en felaktig utbetalning.

I de allmänna mål där utbetalning skett till debiterande myndighet måste dock frågan om frivillig återbetalning ställas till behörig myndighet eftersom Kronofogden inte förfogar över pengarna i dessa situationer.